

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
lesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

XX. Testimonium S. Epiphaniij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

culato corpori Domini tui, fide plenissima, certus quod agnas
ipsum integrum comedis. Ignis immortalis sunt mysteria Chri-
sti, noli temerè ea perscrutari, ne in ipsorum perscrutatione
comburaris. Hæc ille. Et infra: Hoc sanè excedit omnem ad-
mirationem, omnem mentem, omnemq; sermonem, quod fieri
nobis Unigenitus Filius Christus Saluator noster. Ignem, &
spiritum manducandum, ac bibendum præstitit nobis, corpus
scilicet, & sanguinem suum. Hæc ille.

Ad hoc testimonium neque respondent aduersarij, neque
respondere aliquid possunt. Nam difficultas ad credendum
mysterij inscrutabilitas, & miraculum superas omnem men-
tem, (quæ tria in hoc Sacramento prædicat sanctus Ephrem
clarissimè testantur, non esse Eucharistiam panem materie-
lem, qui tantùm significet corpus Domini, sed esse ipsum ve-
rum Domini corpus. Adde, quòd Ephrem facit antithesin
quandam: dicit enim mirabile fuisse, quòd Angeli, qui sunt
incorporei, in corpore assumpto manducarint cibos corpo-
reos: sed mirabilius esse, quòd nos homines corporci, & lac-
comedamus ignem, & spiritum, id est, corpus cœleste Christi.
At nulla esset admirationis causa, si tantùm in signo corporis
Christi manducaremus; immò mirabilior multò fuisset
Angelorum manducatio, quàm nostra sit.

CAPVT XX.

Testimonium S. Epiphaniij.

SANCTVS EPIPHANIVS omnium superiorum
æqualis (nam etiam Athanasio familiaris fuit, &
cet omnibus superuixerit) in Ancorato, circa me-
dium, cùm docere vellet, hominem verè esse
etum ad imaginem Dei, licet nō facilè appareat, in quo coe-
sistat similitudo inter Deum, & hominem, cùm homo sit cor-
poralis, finitus, mutabilis; Deus incorporealis, immensus, im-
mutabilis, dicit, multa esse eiusmodi, quæ aliud sunt, aliud vi-
dentur esse; & ponit exemplum de Eucharistia, quæ verè est
corpus Christi, & tamē nihil minus esse videtur; cùm id, quod
apparet exterius, sit rotundum, & insensibile, & proinde valde
dissimile corpori Christi: *Videmus, inquit, quòd accepit Sal-
uator in manus suas, sicuti Evangelista habet, quòd surrexit
à cœna, & accepit bac, & cùm gratias egisset, dixit; Hoc manduca-*

est, Hoc & Hoc. Et videmus quod non aequale est, neq; simile, non imagini in carne, non inuisibili Deitati, non lineamentis membrorum: hoc enim est rotunda forma, & insensibile, quantum ad potentiam. Et soluit per gratiam dicere; Hoc mecum est, Hoc & Hoc; & nemo non fidem habet sermone; qui enim non credit esse ipsum verum, excidit à gratia, & salute. Hac ille.

Hic sanè locus omninò conuincit. Nam quod dicit Epiphanius, oportere credere esse ipsum verum, excludit tropos, & præsertim cùm addat excidere à salute, qui id non credunt. Quod etiam addit esse id credendum, licet sensus repugnet, apertissimè testatur non loqui eum de significatione, sed de re ipsa: nam sensus non modò non repugnant, sed etiam iuant, vt credamus Sacramentum significare.

Respondent aduersarij, ac præcipuè Petrus Martyr in lib. contra Gardinerum, obiecto 186. Epiphanium loqui de representatione corporis Domini, ac velle dicere, credendum esse panem Eucharistiæ verè esse corpus Christi representatiuè, licet nulla appareat in pane similitudo cù corpore Christi. Id verò ex eo potissimùm colligit, quod Epiphanius panem dicit esse corpus Christi: affirmat enim id, quod Dominus accepit in manus, quodque ait rotundum, & insensibile esse; illud, inquam, ipsum vocatum à Christo per gratiam corpus ipsius. Panis autem rotundus, & insensibilis, id est, panis verus, ac materialis non potest esse corpus Domini, nisi representatiuè.

SED hæc solutio facilè refelli potest duplici ratione. PRIMÒ, quia Epiphanius non sine causa mutauit conclusionem in comparatione Eucharistiæ cum homine. Nam cùm dixisset hominem esse imaginem Dei, licet non appareat similitudo inter Deum, & hominem: debuisset dicere consequenter, panem Eucharistiæ esse imaginem corporis Domini, licet nò appareat similitudo inter panem, & corpus Domini; id enim requirere videbatur ratio exempli allati. At non ita dixit, sed ait panem Eucharistiæ esse ipsum verum corpus Domini. Et certè non dixisset de homine esse ipsum verum Deum, sicut dixit de Eucharistia, esse ipsum verum corpus; & tamen non minus homo est verus Deus representatiuè, cùm sit eius imago, quàm sit per aduersarios Eucharistia verum corpus representatiuè. Quorsum igitur hæc mutatio, nisi vt intelligeremus,

geremus, non conferri Eucharistiam, ut imaginem cum hmine; sed Eucharistiam, quatenus in ea verè continetur corpus Domini?

SECUNDO, refellitur solutio aduersariorum, quia si Epiphanius vellet solùm dicere panem Eucharistiæ esse corpus Domini repræsentatiuè, exemplum ipsius nihil valeret. Nam Sacramenta signa quidem sunt repræsentantia rem aliquam sacram, sed non repræsentant ratione figuræ, aut formæ, vel colorum, quemadmodum repræsentant imagines depictæ vel sculptæ; sed repræsentant partim ut signa ad placitum, partim ob analogiam naturalem inter effectus ipsorum signorum, & rei significatæ, quemadmodum etiam verba sunt signa rerum, & hedera signum est vini. Quare nihil est mirum, vel mirum, quod Sacramentum Eucharistiæ repræsentet Christum, licet non sit illi simile, vel æquale, quoad figuram, & formam: non enim repræsentat ut imago. Et quomodo admodum stultus esset, qui miraretur, quomodo voces possint esse signa rerum, cum non sint illis in figura, vel colore similes, vel magnitudine æquales: sic etiam stultus esset, qui miraretur, quomodo panis Eucharistiæ possit Christum repræsentare, cum non sit Christo æqualis, nec habeat lineamentum corporis Christi. Atqui Epiphanius adfert in medium, ut res mirabilem, & sola fide comprehensibilem, quod panis Eucharistiæ dicatur verè esse corpus Christi, cum non sit illi similis, nec æqualis, nec referat vlla corporis illius lineamenta; non igitur Epiphanius loquitur de pane repræsentante corpus Domini, sed de ipso vero corpore, quod verè adest illa sacra hostia, quam oculis videmus, & manibus tangimus, licet sensus omnes reclamant.

Ad argumentum autem Petri Martyris, RESPONDO, Epiphanius nunquam dixisse panem materiale esse corpus Christi; sed tantùm dixisse, Dominum accepto pane, gratiam egisse, id est, consecrasse eum panem; atque Eucharistiam fecisse, & tunc demum dixisse: *Hoc est corpus meum.* vbi pronomen, *Hoc*, non demonstrat panem, sed id quod in manibus Domini erat, siue quod sub speciebus illis continebatur, ut supra diximus: quod quidem antea fuerat panis, sed prolatum illis verbis, corpus Domini erat.

At, inquit Petrus Martyr, de ea re, quam vocat rotundam, & insensibilem, de eadem pronunciat quod sit corpus Domini

mini. Illa autem res panis sine dubio est. RESPONDEO, res illa rotunda, & insensibilis non est panis eo loco, sed aliquid speciem panis præ se ferens: vult enim Epiphanius dicere, sacram Eucharistiam verè esse corpus Domini, licet exteriori forma, ac specie rotunda, & insensibilis sit, vt panis merus videatur. Immo in hoc consistit (vt diximus) tota sententia Epiphaniij, quod videlicet credere debeamus, verū Domini corpus nos in Sacramento Eucharistię percipere, cū tamen nihil videamus, nisi panis materialis accidentia.

CAPVT XXI.

QVINTA ætas Ecclesię ab anno Domini CD. ad D.

Testimonium Gaudenti.

BEATVS Episcopus GAUDENTIVS ad initium QVINTI seculi floruit, vt patet ex serm. ipsius de dedicatione basilicę Concilij Martyrum. Vbi dicit, se accepisse reliquias quasdam à duabus nepibus S. Basilij; & ante paucos annos refert inuēta fuisse corpora sanctorum Geruasij, & Prothasij à S. Ambrosio. Hic igitur insignis auctor tract. 2. de Exodo, dicit, in veteri Testamēto Agnum Paschalem non fuisse eundem omnium Iudæorū, sed multos; siquidem vnaquęque familia suum occidebat, & manducabat: ille enim agnus figura erat, non veritas. At in nostra veritate vnum, & eundem in omnibus Ecclesiis immolari, & manducari affirmat. Quę comparatio manifestè indicat in nostro Sacramento verum Christi corpus in seipso, non in solo symbolo adesse: alioqui etiam Iudæi, vnū & eundem agnum habuissent, cū omnes illi eorum agni vnum Christum significarent.

DEINDE idem auctor sic loquitur: *Ipse naturarum Creator, & Dominus, qui producit de terra panem, de pane rursus (quia & potest, & promisi,) efficit proprium corpus: et qui de aqua & vinum fecit, & de vino sanguinē suum. Et infra: O altitudo diuinarū sapientia, & scientia Dei. Pascha est Domini, hoc est, transitus Domini. Ne terrenum putes, quod caeleste effectum est, per eum, qui transit in illud, & fecit illud suum corpus, & sanguinē. Et infra: Quod annunciatum est credas, quia quod*